

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 96.

— Sibiu, Sambata 4/16 Decembre. —

1882.

„Binele publicu“ din Bucuresci lui „Egyetértés“ din Budapest'a.

Mare temeiu pusera câteva diarie pe acestu conflictu escatu cá din chiaru-seninu intre doue organe de publicitate din cele mai de frunte si mai citite, unulu ungrescu si altulu romanescu. Cu totu dreptulu. Diariulu „Egyetértés“ este Kóssuthianu, fanaticu, dara fórte multu cititu la magiari, celu romanescu „Binele publicu“ condusu de jurisconsulti si barbati de statu cá Vernescu, Jonescu s. a. trece de mare adversariu alu guvernului romanescu, dara cu atátu mai conciliantu in afara. Intr'aceea „Egyetértés“ ametitu prin nerusinatele calumnii vomite de Mich. László asupra guvernului Romaniei, asupra pretiloru catolici italiani din Moldov'a, cum si a proprietariloru si a poporului romanescu din caus'a ciangailoru in brosiur'a sa „Keleti testvéreink“, se aruncà si elu cu violintia asupra intregului poporu romanescu, se încerca a revoltá pe natiunea magiara asupra romaniloru, ii predice perire, daca nu va luá mesuri de paralisarea vietiei acestora si altele multe. Atunci isi perde si „Bin. publicu“ patienti'a, recurge la cea mai ardiétoe arma a satirei si a sarcasmului si raspunde lui „Egyetértés“ asia precum abia isi va fi mai auditu elu si cei 15 mii cititori ai lui de airea. Despre acestu conflictu vigorosu luara apoi cunoscentia si unele diarie germane si aflara cu cale a'i reproduce acelu articlu.*) Acela suna:

Agoni'a Ungariei.

Poporulu eroiloru de gura, care pâna eri alaltari nu voiau nici mai multu nici mai puçinu decâtu cá totu universulu se fia ungrescu, adi isi face testamentulu, isi simte perirea, e in agoni'a mortiei. „Egyetértés“ dela 2 Decembre, intr'o lunga dare de séma asupra unei nóue opere istorice, incepe ántaiu a suspiná, apoi a sughitiá, in urma ilu innéca plansulu, si plange curgendu'i lacrimelule siróie cá dilele Ungariei sunt numerate. Ce rusine! Unu poporu care a intrecutu in eroismu pâna si pe Don Quixot, care s'a batutu cu tóte morile de ventu, unu poporu cá celu ungrescu se péra! Mai curendu amu fi crediutu cá pere tóta lumea, afara de unguri.

E interesanta darea de séma alui „Egyetértés“ relativa la oper'a istorica intitulata Fratii nostrii din Orientu, de László Mihály. Ce are a face istoricii cá Rotteck, Michelet, Duruy, Mommsen etc. pe langa cei ungresci! Acestora nu le-aru fi trasnitu nici-odata prin capu cá locuitorii din tinuturile Siretului, Sucevei, Bistritiei, partea cea mai mare din Bucovin'a si Moldov'a sunt unguri romanisati. Asia istoria nu se póte invetiá in ori-ce tíera, numai in Ungari'a; trebuie se fi scapatu cineva de curendu din camasi'a de fortia cá László Mihály si cei dela „Egyetértés“, cá se sustina cá Moldovenii si Bucovenii sunt unguri romanisati.

Se vedemu ce dice auctorulu nóuei opere si istoricii dela gazet'a ungresca.

Dicu cá „vechiulu poporu ungrescu din numitele tinuturi, care n'a fostu nici-odata cuceritu de altii, adi nu se mai vede pe acolo decâtu sporadicu; cá fisionomi'a locuitoriloru din acele parti, obiceiurile, datinele, imbracamintea, numele de familii chiaru amintescu originea ungresca a loru, si cá numai mai tardiu si-au insusitu esteriorulu si limb'a romanésca si inca cu sil'a.“

Éta logica ungresca, éta critica istorica ungresca. Vechiulu poporu ungrescu n'a fostu nici-odata cuceritu de altii si cu tóte acestea a fostu supusu unui procesu de romanisare cu puterea! Cum, pecatosii de romani au indrasnitu ei a romanisá unu poporu valorosu cá celu ungrescu, necuceritu de nimeni inca? Ba inca „regimulu si biserica l'a desbracatu de nationalitate prin miidulócele cele mai de necreditu, au isgonitu de

prin sate si biserici pe popii si cantaretii ungresci! Si cá se stérge ori-ce aducere aminte de originea ungresca, romanii le-au impusu unguriloru a 'si schimbá numele de familia, traducendu numele de botezu alu parintiloru in romanesc si impunendu ori-carui ar fi pronuntiatu unu cuventu ungrescu se platésca unu husosiu*) si chiaru si acum.“

Ori-ce amu fi potutu crede posibilu in lumea acésta, numai existenti'a unui intregu poporu de nebuni nu. Dara veduramu si asta minune. Mâne poimáne vomu citi prin diarielule ungresci cá tóte popórale din Europ'a sunt unguri nemtiti, frantusiti, rusiti, greciti etc., cá pâna si cei ce mergu in fruntea turmeloru de oi sunt unguri, ceea ce nu ne-aru superá de locu daca s'aru margini a sustiné numai acésta; astfelu de fiutie le lasamu pe sémale se le magiarisedie.

Intielegemu se fi sustinutu pamfletarii dela „Egyetértés“, cu auctorulu opere, cá in vagabundarea loru prin partile acestea, s'au opritu pe ici pe colea câte o slugulitia ungresca si cá trairu intre romani a primitu datinele, obiceiurile, limb'a acestora etc. Acésta se mai potrivea. Dara a falsificá faptele istorice, e o dovada de cea mai mare saracia spirituala si prin urmare unu poporu, care sustine asia ceva, merita a fi datu la doica, daca nu adapostitu in unele institute.

Dara se citimu mai departe in gazet'a ungresca.

„Candu — sunt câteva ani — regele Carolu, pe atunci principe, a visitatu impreuna cu unu ministru Forrófalva (Isvoreni?), s'a convinsu cá mai fiacare satu din tinuturile amintite are nume ungrescu, si candu pop'a din numitululu satu a cerutu ajutoriu dela principe pentru bisericelule ungresci, ministrulu care'lu insoçiá a disu cá e satu romanescu, si cá se pedepsésca pe locuitorii de acolo pentru-cá sustinu a fi unguri, a trimisu armata sub pretestu cá sunt arme ascunse.“

Ací trebuie se lasamu glum'a la o parte si se ne intielegemu. De siguru cá a acum câteva ani a fostu tocmai in timpulu resboiului romano-rusoturcu. Auctorulu opere si aiuratorii dela „Egyetértés“ sciu fórte bine — ba póte au fostu chiaru instigatori — cá selbateci'a ungresca erá se'si arate arm'a in acelu timpu, cá descendentiile lui Atila dinspre Moldov'a isi procurasera pe sub ascunsu arme si fesuri turcesci si se pregateau se dea navala, cá talcharii, in Moldov'a, crediendu cá au de a face cu eroii lui Don Quixot. Proba despre acésta sunt arestarile cele multe ce s'au facutu de cátra guvernulu ungrescu si trup'a imperiala din Odorheiu care primise ordinu a fi cu ochii deschisi; apoi fesurile confiscate si vendute la licitatie chiaru de auctoritati. Negresitu cá guvernulu romanu nu potea stá cu manile in sinu, ci a trebuitu se ia mesurile ce se iau cu ori-ce bande de talchari, si fia siguri cei dela „Egyetértés“ cá toti cáti aru fi trecutu s'aru fi romanisatu pentru vecie.

Astfelu stá lucrulu, si muieratici patrioti ungresci s'aru interessá mai bine de nenorocit'a de Ungaria, decâtu si-aru mai perde timpulu insirandu la minciuni.

Relativu la satele ungresci din Moldov'a vomu raspunde unguriloru, cá in partea vesticá a Moldovei sunt unguri; acestia au fugitu de saracia si suferintie, trecendu intre romani, unde fiacare se bucura de o vietia mai dulce si mai pacinica. Cá acesti noui coloni, veniti in tierile romane, sunt siliti se se romanisedie, nu de guvernulu si auctoritati, ci de nevoia, se nu móra de fóme si se nu fia siliti a se reintórce intre fratii loru mameluci de care au fugitu. Cátu pentru noi romani amu dorí se nu avem in miiduloculu nostru astfelu de ciurucu.

„Ce aru dice romanii, continua „Egyetértés“, ai caroru deputati se aduna in Sibiu si se plangu inaintea Europei, daca si la noi in scóla si in bi-

serici ar fi oprita intrebuintiarea limbii romanesci? daca nu s'ar primí la tribunale nici-o petitie romanésca?“

Ací ungerii si-au datu in petecu cá tiganulu. Ce sunt comitetele de magiarisare, dniloru unguri, si inca comitete sprijinite de guvernulu? Óre nu tintescu a ucide limb'a romana? Ce sunt acele ordine ale guvernului, care oprescu intrebuintiarea in scólele romanesci a ori-carei carti, care ar co-prinde ceva din istori'a romaniloru? Ce insemnédia magiarisarea numelorou nou-nascutiloru? Nu ve rusinati a ve acoperi faptele de mameluci cu minciuni? In tíer'a romanésca potu slugile ungresci si toti ratacitii care vinu de pe acolo se'si folosésca limb'a pâna li se va strimbá gur'a; nimeni nu'i impedece. Si apoi nu cumva cá romanii de sub corón'a ungresca v'au gasitu acolo? Ati uitatú cá la venirea vóstra din selbateciile Asiei ati datu peptu cu principii romani din Transilvani'a, Maramuresiu, Banatu si Crisian'a? Au dreptate deputatii romani se se planga inaintea Europei, pentru-cá ati usurpatu drepturile unui poporu stapanu pe pamentulu preste care adi v'ati intinsu cá o lepra. Ati pornitu o góna démna de nisce barbari in contra a totu ce este romanescu. Amerintiati scólele si bisericelule cu inchidere, ati eschisu limb'a romana de pe la auctoritati, asia cá adi e datu in branci pe usia afara ori-care nenorocitu de romanu ar indrasni se presente o petitie scrisa in limb'a romana. In ori-ce adunare, cátu de nevinovata, a romaniloru politia e nelipsita, cá-ci peccatele ce comitetei ve musica de áanima si nu vedeti in fanaticismulu celu orbu decâtu comploturi, spioni etc.

Se cinstimu dreptulu de a se administrá de sine fiacare natiune, diceti dloru dela „Egyetértés“. Ati ajunsu in fine se ve palmuiti cu propriele vóstre fapte. Dati altora povetie pe care nu le urmati. Pentru-ce nu cinstiti dreptulu romaniloru de a se administrá de sine? Au dóra atâtea milióne de romani de sub corón'a ungresca nu sunt vrednici a se administrá de sine, si pretindeti cá slugarimea ungresca din Romani'a — cá-ci alti unguri nu sunt — se aiba guvernulu, administratiune propria etc.? Chiamati'i in patria, cum diceti, aveti pust'a Ungariei, impoporati-o, scapati'i pe sém'a acelei tíeri. Dara multu ne tememu cá ve voru dá cu tifl'a, preferindu a se romanisá de buna voia, ceea ce amu preferi se nu fia cá-ci nu ne face nici-o onóre.

Atátu de slabi ati ajunsu, Don Quixotiloru, in cátu se considerati slugarimea din Romani'a, cá ultim'a sperantia a Ungariei? Unde remanu ingamfarile cá ne aruncati in Dunare? Sermani unguri! Ve vedeti perirea ce v'ati pregatitu-o prin barbarele vóstre fapte. Ve plangeti cá sunteti „isolati intre popórale lumei, cá n'aveti rudeni decâtu pe turci, cá aveti numai frati in Orientu, adeca slugarimea de aici, si cá nu trebuie se se pérdá in tíeri straine.“

Bietii patrioti unguri, isi tragu clopotele a móрте, plangu cu siróie de lacrimelule cá ultim'a loru sperantia, fratii loru din Orientu, slugarimea din Romani'a se perde. Sermanu poporu, te compatimimu, pentru-cá'ti recunosci peccatele, recunosci cá faptele tale barbare au scarbitu pe tóte popórale Europei, care te-au parasitu — cu tóte cá ai trimisu colportori prin tóte statele se te inaltie — recunosci cá n'ai decâtu rudeni, adeca pe turci, cari mane poimáne voru trece in vechi'a patria; deci pregatesce-te se'i insoçiesci; nici tu pentru Europ'a, nici Europ'a pentru tine!

Austri'a.

— Vien'a. Budgetulu statului Austriei s'a depusu de cátra ministeriu pe mesele camereloru legislative numai dupa-ce s'au inchisu delegatiunile celoru dóue staturi cá representante ale monarchiei

*) „S. d. Tagblatt“ din 12 Dec. si dupa elu altele.

*) Cam 45 bani.

intregi. Daca budgetulu Ungariei nu face nici-o bucuria cetatienilor de statu, apoi alu Austriei inca nu se póte numi nicidecum stralucitu. Ministrulu finantieru polonulu Dunaiewsky a preliminatu pe an. 1883 venitul 460 de milióne, éra spesele cu preste 490 milióne fl., éra deficitulu cu 31.600,000 fl. adeca cu 7.100,000 fl. mai scadiutu decâtu celu din a. 1882.

Este interessantu si prea instructivu pentru locuitorii acestei monarchii a reflectá din nou si câtu mai desu cu ocaziunea desbaterei budgeteloru, la starea loru de inainte de anulu 1867 adeca de dualismu. Pána candu se mai tinea si Veneti'a de monarchia si acésta intréga avea numai unu tesauru centrale si unu singuru ministru de finantie, budgetulu intregu stetea intre 410 pàna la 430 milióne. Astadi ambele budgete sumate la unu locu anume spesele, sé apropia la 800 de milióne, adeca aprópe indoitu preste ce fusese inainte cu 15 si cu 20 de ani. 301 milióne la Ungari'a dela 15 milióne suflete de locuitori si 490 milióne fl. dela 22 milióne locuitori, ce mai lipsesce pàna la suma indoita?

Intr'aceea ministrulu Dunaiewsky se lauda multu mai bine cu incassarile decatu ministrulu c. Julius Szapáry cu cele din Ungari'a. Din tierile austriace adeca s'au incassatu in 9 luni ale anului c. 1882 cu 8.300,000 fl. mai multu decâtu in anii precedenti, cu executiuni relative multu mai puține decâtu se vedu in Ungari'a. Ceea ce strica estimpu tierilor austriace fórté multu, sunt neauditele daune elementarie mai virtosu in Tirolu, care e fórté devastatu, dara si in Stiri'a, Carinthi'a, Carnioli'a si pàna pe la Triest. Acelea daune se computa aproximativu celu puçinu la 30 milióne fl. v. a.

Unu curentu de idei si proiecte care s'a pornitu in Austri'a chiaru din partea gubernului centrale merita asemenea cea mai de aprópe atentiune. Precum adeca in Germani'a la iniciativ'a cancelarului príncipe Bismark, atátu parlamentulu, câtu si press'a intréga si tóte partidele s'au acaparatu de cele mai importante cestiuni socialiste, cu scopu de a le regulá prin legi, intoema asia si in Austri'a ministrulu presedente c. Taaffe cu totu gubernulu a pusu in miscare pe camere si pe tóte partidele spre a regulá si respective usiorá relatiunile dintre capitalisti si muncitori, dintre industriari si comercianti, dintre proprietarii mari si proprietarii mici, adeca agricultorii tierani, dintre fabricantii bogati cá principali si dintre miile si miriadele de lucratori, in fine dintre maiestrii, ajutorii (sodalii) si investiceii loru. Acestea relatiuni erau regulate si pàna acuma in diverse moduri, inse asia, cà domni'a capitalului de bani inghitá si inghite pàna in dio'a de astadi mai tóte fructele crunteloru ostenele ale capitalului braçialoru, fàra care pe lãnga celu de auru poti perí prea bine de fóme, éra cine nu crede acésta, se se inchida undeva alaturea cu o lada plina de galbini si de napoleondori, cu milióne in bilete de banca si obligatiuni de statu, singuru singurelu, in câtu se nu aibe nici cine se'i aduca unu pacharu de apa, nici bucate, nici cine se'lu spele, nici se'i faca haine, nici se'i aduca lemne de focu, nici nimicu pe lume. Gubernele mai intiepte au inceputu a se convinge, cà cu sistemele si legile sociali de pàna acuma nicidecum nu mai póte merge si scopulu celu mai de aprópe este intre altele, cá saracimea se platésca dari mai puține, éra bogatii adeca cei cu venituri curate de dieci de mii, de sute de mii si de milionu cu atátu mai multu, dupa chiai si proportiuni necunoscute pàna acuma. Este apoi interessantu a vedé, cum astadata capitalistii spariati de pasii gubernului incepura a rivalisá cu gubernulu promitiendu si usiorari multe saracimei. Pornirea se facu, dara cestiunea sunt grele si ceru timpu.

Intre acestea discussiuni sociali si politice diare cá „Vaterland“ din Vien'a trasera in desbatere chiaru si punctele memorandumului romaniloru si tóta cestiunea transilvana.

Dela Banatu.

(Din dieces'a Lugosiului.) Din câte sciri bunisóre ne venira si noue in urmarea sinodului tinutu si in diecesea greco-catolica romanésca dela Lugosiu, facemu locu acilea la unu conspectu alu fonduriloru sale. Acea diecesa adeca infiintata abia de ani 32 cu prea inalta resolutiune imperatésca din 12 Decembre 1850, sanctionata de càtra scaunulu Romei numai in Decembre 1853 este si cea mai mica din tóte patru diecesele gr.-cat. si respective din tóte optu diecese si archidiecese curatu romanesci din monarchi'a Habsburgica, avendu

numai 93 mii de suflete. Totusi chiaru si acésta diecesa tinera si mica, de si intre mari greutati, isi aduná câteva fonduri modeste, din alu caroru venitu se ajuta dupa putintia. Acelea fonduri sunt: Rudolfianu, Chisianu. Viduo-orfanalu. Alu pretiloru deficienti. Bisericeii catedrale. Basilitanu. Cass'a diecesana. Districtului vicarialu alu Hatiegului.

Sum'a capitalieloru elocate la finea anului 1881, 97065 fl. 29 cr.

Restanti'a cameteloru cu finea anului 1880 9578 fl. 75²/₃ cr.

Competenti'a de camete pre anulu 1881 6335 fl. 6¹/₂ cr.

Sum'a ambeloru 15913 fl. 82¹/₆ cr.

Perceptiunea de camete in anulu 1881: 6271 fl. 94¹/₂ cr.

Restanti'a de camete cu finea anului 1881: 9641 fl. 87²/₃ cr.

Preste totu avemu de a observa:

1. Cà in competenti'a de camete pre 1881 si in restanti'a de camete cu finea anului 1881 nu este computata competenti'a 2°/_o-te, carea dupa congruele si salariile pretiloru diecesani in decursulu anului 1881 s'au incassatu iu sum'a de 697 fl. 69 cr. si au mai remasu inca restante cu finea anului 1881 in sum'a de 1551 fl. 47¹/₂ cr.

2. Din preceptiunile fondului viduo-orfanalu pre anulu 1881 s'au elocatu sub 14 positiuni 4450 fl., — s'au acoperitu pensiunile aloru 51 preotese veduve si orfani de preoti cu sum'a de 1542 fl. 25 cr. — Din perceptiunile fondului Rudolfianu pre anulu 1881 s'a elocatu sub 10 positiuni sum'a de 4200 fl. si s'au impartitu stipendie pre anulu scolasticu 1880/1 la 34 studenti gimnasiasti 1265 fl. — Din perceptiunile fondului Chisianu pre anulu 1881 s'au impartitu stipendie la doi studenti de scól'a reala, si la doi gimnasiasti in sum'a de 80 fl. — Din perceptiunile fondului pretiloru deficienti pre anulu 1881 s'au elocatu sub 6 positiuni sum'a de 1122 fl. 9 cr. si s'au ajutoratu cinci preoti cu sum'a de 326 fl. 66 cr. — Din perceptiunile fondului bisericeii catedrale pre 1881 s'au elocatu sub doue positiuni 250 fl. si s'au impendatu pentru lipsele bisericeii catedrale 45 fl. 28 cr. — Din venitele fondului asia numitu Basilitanu pre 1881 sub unic'a positiune s'au elocatu sum'a de 100 fl. si s'au ajutoratu patru preoti cu 65 fl. — Din perceptiunile fondului numitu „Cass'a Diecesana“ pre 1881 s'a elocatu sub unica positiune capitalulu de 50 fl. s'a impendatu si s'a anticipatu spre scopuri de administratiune diecesana sum'a de 199 fl. 20 cr. — Perceptiunile pre anulu 1881 ale fondului districtului vicarialu alu Hatiegului parte s'au adausu la capitalulu depusu in cass'a parsimoniala din Hatiegu, parte s'au elocatu pre lãnga obligatiune intabulata.

3. Interesurile au incursu in anulu 1881 intr'una suma mai considerabila decâtu in anulu 1880, nu cà dóra anulu 1881 s'ar fi potutu numi favoritoriu fonduriloru diecesane, ci de óre-ce dupa obligatiunile private cedate cá pemnu intru asigurarea capitaleloru insemnate depuse in cass'a parsimoniala fallitá din Lugosiu, s'a amortisatu din capitalu, si s'a platitu cameta mai multa decâtu in anii antecedenti; ma si alti debitori de ai fonduriloru diecesane, parte in urm'a executiunei, parte si de buna voia au replatitu capitalele si au scaritu din restantiele interesuriele. Era in contra debitoriloru morosi, cari nu aréta bunavointi'a cuvenita fonduriloru diecesana, s'a dispusu cererea executiunei giudicale.

O alta crima jidovésca din cele mai selbatice.

Investigatiunea cea mai rigorósa in caus'a omorului sermanei fete Ester la Tisza Eszlár inca totu mai curge dela Maiu pàna astadi, fàra cà se'i fia datu de capetaiu. Scie tóta lumea cà acestui omoru i se dà pàna acuma caracteru religiosu dicèndu-se, cà acelu rabinu ungurescu si acelu jidovu cersitoriu venitu cu nevasta-sa din Galiti'a, aru fi junghiatu pe acea fetisóra de 14 ani numai cu scopu cà se ia din sangele ei, se amestece in azim'a loru de pasci, asia cum le-ar comandá o dogma a loru din Talmud, superstitiósá si barbara. Este inse nespusu de greu a scóte in acestu procesu curatulu adevéru la lumina; celu puçinu pàna acuma nu s'au aflatu nici corpulu fetei, nici marturisire dela jidovi nu s'a scosu, afara numai de cei doi baiati de jidovi, unulu micu si altulu de 15 ani, cari au vediutu prin chiai'a usiei, cum au injunghiatu pe fetisóra dio'a pe la 10 óre, dupa-ce o insielara se intre in sinagoga.

O alta crima jidovésca totu asia de fiorósa, dara cu atátu mai scàrnava si

barbara a inceputu a se pertractá la curtea de jurati din orasiulu Rzeszow in Galiti'a, comisse totu prin omorulu unei fete ingrecate de càtra unu jidovu. Essenti'a acelei crime, asia precum se publica ea dilele acestea chiaru si in diarele redactate de jidovi este urmatóri'a: O fata saraca, polóna, anume Francisca Mnich se ivise càtiva ani la jidovulu Moses Ritter din comun'a Lutcza aprópe de Strzyzow. Acestu jidovu omu trecutulu de ani 50, casatoritu cu femeia Gittel, are si doue fete Chaie maritata si Reile de maritatu. Jidovulu Ritter cunoscutu in acelea locuri cà omu desfrenatu, prinsese relatiuni intime cu acea servitóre, din care cauza femeile o gonira dela casa. Ea intra in servitiu la altu jidovu amicu alu lui Ritter, de unde totu mai mergea pe la Ritter. Fratinii ei o infruntá mereu, cà-ci isi face tréba totu pe la jidovi. Intr'aceea ea pornise grea.

In 11 Novembre 1881 Francisca Mnich éra si merse la famili'a lui Ritter astadata inse pentru totudeauna. Cà-ci adeca Ritter o insielá se mérga in celariu cu elu si cu unu crestinu Stochlinsky cunoscutu de hotia si betivu, carele avendu la sine o barda, cu aceea retediá capulu bieteii fete. Dupa aceea venindu si femeia jidovului cu fia-sa, ajutara cà se spintece pe mort'a si se'i scotia fetulu din pantece, apoi ii aruncara corpulu intr'unu tufisiu desu. Disparerea nefericitei fete a devenitu curendu obiectu de vorba in comunele de prin pregiuru si toti aveau prepusu pe jidovi; este inse de insemnatu, cà trupulu mortu si schimositu infricosiatu ilu aflara nisce tierani, pe intemplete numai in 6 Martiu in distantia numai de 14 pasi dela cas'a lui Ritter. De atunci au decursu investigatiunile cele mai severe si éta ce a esitu din acelea.

Dupa Talmud unu ginere alu unui jidovu, care afla cà socru-seu ar fi ingrecatu pe vreo crestina, are dreptu se pretinda cà acelu fetu se fia scosu din pantecele femeii ingrecate, éra de nu, ginerele are dreptu se se despartia de femeia sa. Dara de unde se scie acésta dogma spurcata? Se scie din declaratiunea si marturisirea mai multoru rabinu. Asia in casulu de façia au adevéritu marele rabinatu dela Vratislavi'a (Breslau), dandu in scrisu, cà asia este datin'a loru „es ist so unser Brauch“, éra rabinii din Vien'a aratara cà si in a. 1871 a mai fostu unu asemenea casu. Inainte de acésta cu càtiva ani marele rabinu dela Strzyzow in Galiti'a innoise acea invetiatura cà preceptu alu religiunei loru, cà adeca femeia ingrecata de unu jidovu se se spintece si fetulu ei se fia nimicitu, pentru-cà se nu se nasca fiintia omenésca de jidovu din pantece de crestina spurcata. Blastematulu Stochlinsky a primitu 50 fl. dela spurcatulu Ritter pentru omorulu fetei Francisca. 45 de martori au fostu ascultati. (Resultatulu pertractarei finale incepute in 11 Decembre inca nu ne venise pàna la inchaierea acestui Nr.)

Ne aducemu aminte cà inainte cu càtiva ani unu episcopu catolicu din Galiti'a oprise strinsu mai alesu pe femeii crestine a intrá in servitiulu jidoviloru. Mare dreptate au avutu acelu arhieru, cà-ci éta ce potu se patia femeile si fetele in case jidovesci de acelea bigotte si fanatice pàna la turbare. Adaoge la perderea onórei si la pericolulu vietiei inca si servitiile cele mai scàrbóse si despretiulu revoltatoriu de spiritu la care sunt supuse persónele crestine in familiile jidovesci. Fórté bine diceau dilele trecute unele diare din Romani'a, cà preotimea christiana si anume cea orientala nu apara intru nimicu innocentia si demnitatea personala a filoru sufletesci façia cu jidovii si cà rabinii sunt neasemenatu mai tari in legea loru decâtu preotii orientali. Pe lãnga prostitutiune si pericolu de viétia. Óre preceptulu bisericeii despre confessiune (spovedania) ce intielesu mai are pentru poporu?

Organele tiraniei din tíera.

Pe candu press'a straina, impartiala afla, cà pretensiunile romaniloru din asia numitele tieri ale corónei unguresci sunt nu numai drepte, dara si moderate, si usioru de executatu, pe atunci diarele magiare din Clusiu ceru mereu dela gubernu mesurile cele mai violente asupra pressei romanesci. Dupa-ce „Ellenzék“ isi versá pàna acum celu puçinu de diece-ori in dóue luni veninulu de vipera asupra publicatiuniloru romanesci si ceruse chiaru modificarea legi de pressa spre a le omori, acuma vine (a cincia óra) „M. Polgár“ din 15 Decembre si rivalisandu in mînciuni sfruntate, pretinde asemenea infrenarea si calcarea in picióre a pressei romanesci si sasesci.

Förte bine: se o faca, se sugrume intrég'a pressa nemagiara din acésta tiéra; ci se nu uite acei fanatici, cà nu se mai scrie 1842 (diet'a cea turbata), ci 1882 si preste câteva dile 1883; mai departe, cà existu pe airea preste 100 diarie romanesce, la 1000 diarie politice franceze, mai multe sute italiene, inca si câteva dieci germane si slave, in care romanii isi potu apará si de siguru isi voru apará sacr'a loru cauza ori cum voru aflá cu cale. Dara le veti oprí la fruntarie? Atátu mai bine pentru cei asupriti; atunci ei voru merge cà se spuna Europei ceea ce li se intempla in patri'a loru, cà nu le este permis nuci macaru a se plange.

Altu tiranu totu asia de indracitu. „Pesti Napló“ din 13 et 14 Dec. facédu estrase din buletinulu ministerialu despre scólele medie, in suplementulu dela Nr. 344 afla, cà gimnasiale romanesce, anume celu dela Blasiu cu 371, celu dela Beiusiu cu 171, Brasiovu 177, Naseudu 186 si cei din scól'a reala 91, Bradu 79 sunt dacoromaniste, förte periculóse pentru magiari si tiéra; apoi are obrasnici'a se pretinda, in casu de asia, chiaru inchiderea loru definitiva cà aceluor dóue gimnasia slavace dela Nagy-Röcze si Turocz-Szt. Márton, in totu casulu inse supunerea loru la inspectiunea cea mai severa. Scurtu, acelu tiranu declara pe profesori si pe scolari de tradatori, tine si nasaudeniloru o lectiune din caus'a alegerei lui Tanarki de deputatu, batendu'si jocu de ei, cà voru se lege ochii magiariloru cu acea manopera.

Bine: inchideti nu numai ac lea 6 scóle medie, ci confiscati si seminariile si escólele pedagogice romanesce, pentru-cá tinerimea romanésca se alerge la gimnasiale, liceele si la cele 2 universitati din Romani'a, la seminariile din Bucuresci, la Socola (Jasi), Chiev, Belgrad, Athena. Ati nebuniti voi aristocrati dela „P. Napló“?

Totu „P. Napló“ in Nr. 343 afla, cà dintre cei 7 archierei romani din Ungari'a si Transilvani'a numai doi insi lucra pe voi'a magiariloru. Doi? Vai de ei.

Alu treilea tiranu. Acela alérge cà diavolulu din blastemele santului Vasile prin comitatele invecinate ale Ternavei mari si mici, cautandu sufletu perduto, cà se le duca in spinare la Segisiór'a, spre a joca cu ele comedia cà cea din 21 Nov. dela Maramurasiu-Siget. Saraci magiaroni, cum o se ve mai trantésca satan'a de stancelu (rocele) din muntii Surulu, Negoifulu, Buceciulu, Pétr'a-Craifulu si Pétr'a-mare. Au nu sciti voi, cà atáti càti sunteti in tóta tiér'a, ati incapea prea bine intr'unu singuru vagonu de acelea dela trenulu mixtu, in care se trasportá la Vien'a boii ingrasiati pe la machinele de spirtu?

Romani'a.

Lege asupra modificariloru legii recrutarei armatei din 1876.

(Urmare.)

Art. 48. In urm'a alegeriloru tineriloru destinati pentru calarasi si alu acelora cari mergu de buna-voie in serviciulu permanentu alu armatei, consiliulu procedédu la operatiunea tragerei la sorti intre restulu tineriloru inscrisi in tabelele fia-carei comune; pentru acésta numera in publicu numerile depuse in urne, ce trebescu se fia egale cu ale tineriloru inscrisi pe tabelele definitive ale fia-carei comune, mai puçinu numerulu calarasiloru alesi, acelu alu tineriloru destinati pentru flotila si si alu acelora cari au cerutu a fi trecuti in serviciulu permanentu alu armatei, cum si numerile cuvenite fraudulosiloru fia-carei comune.

Art. 55. Dupa terminarea tragerei la sorti oficiarulu recruta inaintédu ministeriulu cifr'a tineriloru cari au trasu sortiulu pe districtu, resiedintiele loru si plasi; ministeriulu face repartitia numerica a tineriloru pe arme si corpuri tinendu sém'a de rezultatulu operatiiloru recrutarei, fixandu astu-felu pe districte, resiedintiele loru si plasi, contingentulu tineriloru ce reclama serviciulu permanentu alu armatei in diferite arme si corpuri din fia-care regiune.

Siefulu depositulu de recrutare, casatu pe tabelele (contrólele) trimise de oficiarulu recruta si pe repartitiunea numerica primita dela minist'riu, face repartitia nominala pentru fia-care comuna pe arme si corpuri, atátu pentru serviciulu cu schimbulu potrivit numerulu tineriloru din fia-care comuna.

Dupa acésta, intocmesce tabelele matricule pe care le inaintédu corpulu, éra tineriloru li se voru trimite fóie de drumu ordinulu de chemare, indicandu diu'a fixata de minist'riu, candu urmédia a fi presentu la corpu. Aceste ordine se voru inmaná

celoru in dreptu prin comandantii companiiloru de dorobanti din localitate.

Acei cari nu voru esecutá imediatu cele prescrie in ordinulu de chiamare voru fi considerati cà nesupusi si pedepsiti cà astu-felu, conformu codulu de justitie militara.

Art. 56. Toti tinerii la insumarea loru intr'unulu din diferitele elemente ale puterei armate, depunu urmatorulu juramentu, fia-care in corpulu din care face parte:

In numele lui Dumnedieu a totu puterniculu eu juru credintia Regelui Carolu I, supunere legiloru si indatoririloru militare in tóte ocaziunile, in timpu de pace cà si in resboiu: asia se 'mi ajute Dumnedieu.

Acelasi juramentu se va depune si de:

Toti sub-locotenentii si sub-oficariii esiti din scólele militare, cum si de càtre sub-locotenentii si asimilatii inaintati dela trupa directu.

Toti oficerii asimilati gradeloru militare precum si functionarii civili facédu parte din cadrele armatei.

Capitulu IV.

Despre depositule de recrutare.

Art. 57. In fia-care districtu va fi unu depositu de recrutare, sub comand'a unui capitanu, cu unu personalu propriu.

Comandantulu depositulu de recrutare este insarcinatu de tóte detaliurile relative la recrutare, mobilisare si rechistitiuni, sub ordinile comandantulu regimentulu de dorobanti din regiune.

La fia-care biurou de recrutare se va tine, in virtutea unui regulamentu de administratie publica, unu registru matriculu alcatuitu dupa tabelele incheiate de consiliulu de revisie si in care se va inscrie tinerii mentionati la aliniatele a) b) c) d) si e) de sub art. 44. Regulamentulu va detailá asemenea atributiile depositulu de recrutare in aceea ce privesce aplicarea legii rechistitiuniloru si mobilisarea armatei.

Acestu registru mentionédu incorporatia fia-carui omu inscrisu, sau positiunea in care este lasatu si successivu tóte schimbarile de positiune prin cari aru putea se tréca pana la trecerea lui in gloata.

Ori-ce omu inscrisu pe registru matriculu, la schimbarea de locuinta este tinutu se anuntie pe primarul comunei ce parasesce, precum si pe primarul comunei unde si-a stabilitu locuinta.

Fia-care din acesti primari, in cele 8 dile ale declaratiunei, tramite càte o copie depositulu de recrutare in a carui districtu se gasesce.

Ori-ce omu inscrisu pe matriculu, care va dori se se stabilésca in strainatate este datoru prin declaratiunea ce va lasá primariei, se arate loculu unde se va stabili, si pe data ce va ajunge acolo se incunoscintédu legatiunea Romana sau pe agentii consulari.

Atátu primaria càtu si legatiunea ori agentii consulari sunt datori a anuntia depositule de recrutare in cele 15 dile dela facerea declaratiunei.

(Va urmá.)

Nr. 449/1882.

Procesu verbalu

alu comitetulu asociatiunei transilvane, pentru literatur'a romna si cultur'a poporulu romanu, luat in siedinti'a dela 14 Novembre st. n. 1882.

Presidiu: Jacobu Bologna, vice-presiedinte. Membri presenti: P. Dunca, Davidu br. Ursu, E. Macelariu, J. Popescu, B. P. Harsianu, P. Cosma, J. St. Siulutiu, Dr. II. Puscaru, J. V. Russu, V. Romanu, G. Baritiu. Eug. Brote, D. Comsi'a. Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

172. Membrulu Joanu Popescu, cà raportoru alu comisiunei emisse din siedinti'a dela 14 Septembre p. 136, cu scopu de a studiá caus'a cumperarei unei realitati de casa in Sibiu pe sém'a asociatiunei, presenta raportulu comisiunei. (Nr. exh. 453/1882.)

Raportulu arata, cà comisiunea unindu-se in principiu de a cautá séu unu locu, pe care se se zidésca cas'a, séu o casa gata, a avutu in vedere cà, séu de se va zidi de nou, séu de se va aflá o casa gata, cà se fia astu-feliu, incátu pe lãnga aducerea de procentu càtu mai mari, se corespunda nu numai trebuinteloru actuale ale asociatiunei, dar se póta servi, fiindu trebuintia in venitoriu, si altoru scopuri de cultura nationala.

Manecandu din aceste puncte de vedere, si tinendu sém'a si de situatiunea realitatii incátu mai mare apropiere de centrulu orasiului, precum si de situatiunea ei din punctu de vedere igienicu, comisiunea a creditu a nu se margini numai la pretiulu de 20,000 fl. votatu spre acestu scopu de adunarea generala a asociatiunei din Desiu, déca e cà se se póta cumperá o realitate, cà se corespunda din tóte punctele de vedere.

Cercetandu in specialu dupa astu-feliu de realitati ce sunt si de vendutu, au aflatu:

1. Cà locu golu, pe care s'ar puté zidi, gradin'a lui Nendvich preste drumu dela cas'a comitatulu; acésta costa 10,000 fl.

2. Cà locu cu case pe elu, fostulu hotelu la „Leulu albu“ Josephstadt, Mühlgasse Nr. 8, cu pretiulu de 28,000 fl.

3. Cas'a vecina cu acésta, a veduvei Weindl, cu pretiulu de 22,000 fl.

4. Cas'a vecina cu acésta, a ereditoru Frühbeck, cu o parte din curte, cu pretiu de 22,000 fl.

5. Fostulu hotelu „Stadt Wien“ totu in strad'a morei in pretiu de 30,000 fl.

6. Cas'a contelui Teleki, din strad'a Uresului.

7. Cas'a ereditoru Schwabe din strad'a Macelariiloru Nr. 10.

8. Cas'a lui Conradu din strad'a Cisanadii.

Pe aceste 3 din urma inse comisiunea nu le-au aflatu corespundietóre pentru scopurile asociatiunei. Examinandu mai de aprópe celelalte realitati amintite, chiaru si cu concursulu unor barbati de specialitate, comisiunea inse a ajunsu la conclusiunea, cà de si zidirea cá atare, de sub Nr. 8, Mühlgasse „Leulu albu“ nu este in stare deplinu multiamitóre, totusi este celu mai corespundietoriulu locu, ce s'ar puté càstiga, cà-ci avendu in vedere, cà acestu edificiu nu este in stare de a nu mai puté fi intrebuintiatu, cà remanédu elu pe lãnga mici reparaturi asia precum e astadi numai inca 20-30 ani, chiaru si numai loculu golu alu curtii si gradinei, va valorá càtu face astadi pretiulu acelu locu cu edificiu cu totu; in fine avendu in vedere, cà realitate amintita in starea ei de adi aduce dupa informatiuni positive preste 5% venitu curatu dupa capitalulu investitu intr'ensa, comisiunea face propunerea: cà comitetulu in sperantia de a primi indemnizarea dela adunarea generala a asociatiunei pentru sum'a ce trece preste 20,000 fl. votata, se binevoiesca a decide: de a se cumperá cu 28,000 fl. cas'a numita „Leulu albu“, care e proprietatea mesariloru de aici Ickrich si Göbbel.

Comitetulu acceptãdu motivele comisiunei, este in principiu pentru cumperarea realitatii de sub Nr. 8 Mühlgasse, numita „Leulu albu“ chiaru si cu unu pretiu ce aru trece preste sum'a stabilita de adunarea generala, cà-ci e convinsu, cà adunarea generala va dá indemnizare pentru sum'a spesata mai multu, déca se voru aretá avantajiele ce aru resultá in favorulu asociatiunei din cumperarea numitei realitati. Totusi pentru a studiá mai bine lucrulu si pentru a càstigá in timpu, comisiunea ad hoc e recercata a cerceta inca odata, chiaru si cu óre-cari spese in sarcin'a fondulu asociatiunei, prin experti starea zidirei amintite, precum si a constatá sum'a, ce eventuale, reparandu-se s'ar recere. Aflandu comisiunea pe bas'a acestoru cercetari, cà cumperarea amintitulu locu ar fi de recomandat, ea e insarcinata a incheia chiaru si contractu cu venditori, inse cu acea observare, cà acestu contractu va avea valóre numai dupa ratificare din partea comitetulu.

Sibiu d. u. s.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede dloru: Br. Ursu, Cosma, Siulutiu.

Jac. Bologna m. p., Dr. D. P. Barcianu m. p.,
v.-pres. secretariu alu II-lea.

Se verifica. D. u. s.

Ursu m. p., P. Cosma m. p., Siulutiu m. p.

Corespondentie particulare ale „Observatoriulu“.

Spre refrangerea anatemei dloru Mihalka, Ciple, Vince etc. din Marmati'a contra escelentulu „Memorialu nationalu“ dela Sibiu, si anume, la asertiunea, cà nu ne potemu plãnge nuci de aplicarea in functiuni póte respunde cu exemple caracteristice pentru sistem'a actuala, cà vrasmasia neinpacata a elementulu romanescu. Asia intre altele, acestu comitatu, carele trece in diaristic'a magiara de municipiu datoriu de tonu, este laudatu, cà primulu in Transilvani'a, fiinducá s'au scosu prin negre uneltiri din oficiale municipale toti functionarii de nationalitate romana, de care pre la inaugurarea acesteie sisteme se aflau unu jude supremu administrative dn. Gabrielu Manu, patru pretori ddn. Joanu Puzur'a, Teodoru Brehariu, Vasiliu Mustea si Vasiliu Tohati, unu subpretoru; unu vice-notariu si unu subexactoru municipalu; astadi inse la administratiunea politica in Desiu nu e nuci-unu functionariu romanu, nuci cà de sementia. Mai multu: chiaru si dintre notarii comunali si de cercuri sub diferite preteste s'au scosu din posturi urmatorii: Procopiu Motantanu dela Fig'a, Vasiliu Oprea dela Chiur'a, Joanu Olteanu si Petru Anc'a dela Reteagu, Vasiliu Vihicanu dela Caianu, Vasiliu Popu dela Satulu-nou, Gherasinu Popu dela Sante-jude, Teodoru Gavrusiu dela Mai'a, Gabrielu Popu dela Zalh'a, Iliu Popu dela Simisn'a si Gregoriu Juga dela Negrilesci. E curiosu, cà numai notariloru de romani li-se afla gresiele, éra celoru de natiunea genetica — magiari si — si magiaroni, nu li-se afla scaderi.

La justitia erau pre la 1867 si respective 1871 vreo 15 oficiali, si anume: unu procuroru, mai multi judecatori, notari, vice-fiscali si cancelisti, precum au fostu: Josifu Lemeni astadi advocatu, Joanu Titie † 1875, Danielu Gic'a astadi advocatu, Vasiliu Alutanu †, Joanu Cupsia †, Gabrielu Fetti pensionatu, Gabrielu Manu jun., Joanu Barbulu, Petru Muresianu, Constantinu Moldovanu, Samsonu Martianu; pre candu astadi romanii sunt repre-

sentati la justitia numai prin unu jude, unu notariu si unu cancelistu; asia dara prin 3 di: trei insi: Vasiliu Hossu jude, Josifu Micsia notariu si Joanu Muresianu cancelistu, unu presedinte la sedri'a orfanala d. Petru Anc'a, unu asessoru Alesandu Racolti si unu protocolistu si alti 2 subalterni.

Acestea cifre si impregiurari vorbescu forte limpede si n'au nici-o lipsa de comentariu; ele sunt o parodia si satira amara la frazele gole de lealitate, fratietate si egalitate, cu care adversarii facu parada spre a lega ochii lunei intregi. Aflati inse, ca in acestu comitatu Solnocu-Doboca unificatu din cele doue vechi, 90% adeca nouedieci percente sunt romani, 10% magiari, jidovi etc.

Pentru-ca domnii dela Marmati'a se'si capete unu respunsu si mai scuturatu, si mai indesatu prin cifre efective din tote comitatele locuite de maioritati sau aprópe de totalitati romanesci, ar trebui se'si ia si altii ostend'la ca se respundia totu cu nume si cu cifre ca cele comunicate acilea, se nu lase tote numai in grija redactorilor, carii nu pot fi dintru odata pretotindenii. Inteligenti'a din afara, din provincii se intinda celu puçinu acestu ajutoriu. Ni se ceru mereu de cãtra adversari documente, cifre, fapte; cu de acelea se respundemu necurmatu.

Red.

— Invitarea de prenumeratiune la „Fóia bisericeasca“ redactanda in Blasiu publicata in Nrulu 89 alu „Obs.“, a electrisatu simtiemintele spirituali ale subscrisului si ale consoçiloru de principii, privindu-o pe aceea ca unu luceferu strabatatoriu pe orisonulu intregi provincii metropolitane cu radiele sale scientifice, in care concentrate cunoscintele si opiniunile barbatilor doritori si luptatori pentru prosperarea binelui comunu alu bisericeii gr.-cat. nationale, voru desvoltá ánimelul si spiritele toturoruu individiloru iubitori de literatur'a bisericeasca. Traiesca conducatorii, escel. sa mitropolitulu! traiesca episcopii provinciali! traiesca consortiulu pentru edarea fóiei constituite.

Petielc'a, 13 Dec. 1882.

stimatoriu

Luc'a.

Apelu la prenumeratiune.

Istori'a si limb'a sunt tesaurii cei mai pretiosi ai unui poporu, care voiesce a'si cunósce trecutul si a'si asecurá viitoriulu.

Acestu adeveru adencu fu motivulu principalu, din care purcese societatea de lectura „Petru Maioru“ a junimei romane din Budapest'a, candu la inceputulu anului scolast. 1880—81 decise, ca „Istori'a pentru inceputulu Romaniloru in Daci'a“ de fericitulu Petru Maioru edata cu litere cirilice, mai pe urma in a dou'a editiune la anulu 1884, s'o transcrie si ede cu litere latine. Era de alta parte voindu societatea nostra a satisfacere deobligamentulu de pietate facia de marele si meritatulu literatoriu, facia de fericitulu seu patronu, alu carui nume 'lu pórtá: voiesce totuodata, ca conformu modesteloru sale poteri, se aduca si ea tributulu seu, ca lustru modestu la altariulu maretiu alu culturei nationale.

Decisiunea in parte s'a executatu. Comissiunea esmisa a efectuitu transcrierea. Manuscriptulu este gata a se dá la pressa. Acum la deplin'a realizare, ca acesta opera pretioasa se véda lumina in forma mai noua si se fia respandita in exemplarie cãtu de multe prin tote cercurile sciutoare de carte ale poporului, singuru succursulu binevoitoriu alu preon. publicu se mai recere.

Societatea isi va dá tota nisuinti'a, ca tiparirea se se efectuésca cãtu numai se póte de bine, frumosu si elegantu, pentru care nici spese nu va crutiá. Intregulu opu avendu estensiune cam de 20 cõle in octavu de midiulocu pe chartia fina, va aparé cãtra finea lunei lui Aprile a anului viitoriu 1883. Pretiulu unui exemplariu brosiuratu: 1 fl. 50 cri, era legatu frumosu in pensa: 2 fl. v. austr. Colectantii pentru fiacare 10 exemplarie capeta câte unu exemplariu brosiuratu, era pentru fiacare 15 exemplarie capeta câte unu exemplariu legatu frumosu gratis. Pretiulu de prenumeratiune este a se trimite, respective a se adressá celu puçinu pâna in 1 Ianuariu st. v. (13 Ianuariu st. n.) a. 1883 curatorului societatiiei nóstre, Illustr. sale Joanu cav. de Puscariu, jude la curi'a reg. ung in Budapest'a, Radialstrasse Nr. 78. I Stock. Pretiulu de prenumeratiune pentru mai marea securitate si usiorintia se póte espedá cu asemnatiune postala (postai utalvány, Postanweisung). Onor. dni abonanti sunt rogati a ne comunicá adresele cãtu de chiaru si legibilu, notandu si post'a ultima.

Venitulu curatu cãtu va resultá din edarea acestei opere, parte se va intrebuintia spre imbunetatierea bibliotecii, parte se va depune in fondurile societatiiei nóstre, ca se se midiulocésca si prin acesta — baremu in parte — asecurarea existentiiei ei, ca a primulu si uniculu focalariu alu junimei romane studiósse din Budapest'a.

Nu este aici loculu, ca se ne aruncamu in detaliurile caracterisarei acestei opere pretioase, carea respandindu radie de lumina preste trecutul nostru istoricu, a datu lovitura poternica contrariloru originei nóstre romano-latine; nu voimu se ne atingemu de meteorulu luminos, care pe la inceputulu secululu nostru incaldiendu atatea ánimelul romane a desceptatu foculu sacru alu entusiasmulu in unu poporu apasatu de greutatea atãtoru secli de suferintie si umilire; dara fia-ne permis

a aminti cu acesta ocaziune cuvintele meritatulu boieriu moldovanu Jordachi de Malinescu, care in precuventarea la a dou'a editiune in anulu 1834 se esprimá in modulu urmatoriu: „... acesta istoria intemeiata pe cei mai vrednici de credintia istorici, este intr'adeveru cea mai ántaia istoria a natiunei romanesci, carea aratandu inceputulu Romaniloru in Daci'a, inaltulu sange din care sunt ei resariti, ... nu numai ca a pusu nefranta stavila vramasiloru natiunei de a hulf fara rusine asupra'i, ... ci inca a desceptatu in natiune si unu spiritu indemnatoriu de a nisuí cãtra drépt'a luminaire, cu carea se indulcescu neamurile celelalte ale Europei. Dela esirea acestei istorie, Romanulu... a invetiatu a'si cunósce trupin'a si fiinti'a sa; ... acesta istoria este, carea a datu lauda si marire, si a urditu epoc'a natiunei romanesci. Auctorulu ei se vede a fi fostu intr'adeveru alesu de proni'a domnedieésca, spre scóterea natiunei sale din cumplitulu intunerecu; acestu barbatu a fostu credintiosu sierbu Domnulu seu, n'a ingropatu talantulu celu datu lui, ci indicitu l'a intorsu.“

Aceste cuvinte preademe de marele auctor, caracterisédia destulu de chiaru influenti'a si importantia acestui opu pretiosu, dupa cari noi nutrindu cea mai deplina sperantia, ca preonoratulu publicu, in interessulu culturei nóstre nationale, va intinde mana de ajutoriu junei nóstre societati, ca se'lu potemu respandí printre carturarii nostrii in exemplarie cãtu de multe, remanemu in Budapest'a la 12 Nov. st. n. 1882.

In numele societatiiei „Petru Maioru“

cu deosebita stima:

Georgiu Szerbu m. p., Dem. Horváth m. p.,
presedinte. secretariu.

Sciri diverse.

— (Din viétia lui Augustu Horsia.)
Facemu locu acestui necrologu venitu nóue din Budapest'a numai in 12 Dec., ca-ci ilu consideramu ca o parte din materialulu cerutu la o biografia precum o ar merita repausatulu.

Augustu Horsia, romanu de religiune gr.-cath., advocatu si notariu publicu reg. in Segisióra, incetá din viétia aici in Budapesta la 2 Decembre a. c. in etate de 42 de ani.

Perdereu acestui bravu barbatu romanu si trecutul lui insemnatu ne indemna si obliga a reaminti cu acesta ocaziune unele date din viétia lui.

Augustu Horsia se nascu in anulu 1840 in Siura-Mica, comitatulu Sibiiului, unde tatalu seu era preotu gr.-cath. Dupa-ce terminá liceulu in Blasiu cu successu stralucitu, se inscrie in anulu 1863 la facultatea juridica a universitatii din Budapest'a. Ca juristu a colaboratu mai ántaiu la diariulu „Concordia“ si apoi la „Federatiunea“ pâna la 1869. Fu denumitu archiviariu in comitatulu Zarandului, si mai tardiu presedinte la sedri'a orfanala din Huniadóra. Dar neobositu in sirguintiele sale, dupa separarea judecatorieloru de administratie, parasi Huniadóra si veni din nou la Budapest'a, unde ocupá functiunea de concipistu la curi'a reg. pâna la anulu 1875. In acestu restimpu facu censura de advocatu si infiintiandu-se in Ungari'a institutiunea de notariatu publicu, fu denumitu notariu publicu reg. in Segisióra, ocupandu acesta functiune pâna in prezentu.

Rar'a capacitate si sirguintia ce l'au distinsu in tote functiunile sale ne arata, ca acestu barbatu a fostu demnu de positi'a ce a ocupatu, si ca si-a facutu pe deplinu datorinti'a ca cetatieanu in statulu seu. Zelulu cu care a aperatu interesele multu iubitei sale natiuni e demnu de admiratu si de urmatu, se ne indemne se'lu plãngemu ca romani. Acestu zelu si l-a manifestatu inca de tineru, precum ne arata colaborarea sa la amintitele diare. Calitatile sale eminente ilu faceau iubitulu si stimatu in cerculu amiciloru si cunoscutiloru sei, din sinulu carora mórtea l-a rapitu prea de timpuriu.

Sositu inainte cu doue dile in Budapest'a, in care timpu nu póte fi trecutu cu vederea deosebitulu interessu cu care s'au intrepusu pentru densulu domnulu Romanu, professoru de universitate si domnulu Schiau, fisc. reg., neuitatulu Horsia isi dádu nobilulu seu sufletu in urm'a unei paralisie vehemente de creeri.

Celebrarea inmortamentarii dupa ritulu bisericeii gr.-cath. se sevérsi in 3 Decembre st. n. in capela cimiteriului de aici, la care asistiá miculu publicu romanu din Budapest'a. Cosciugulu era acoperitu de cununi din partea onor. sale soçii, din partea onor. d. Constantia de Dunca Schiau si Leontina Romanu, si a studentiloru romani dela universitate.

In dio'a urmatore remasitiile-i pamentesci fusera espedate la Sibiiu, unde sunt depuse spre repausu eternu. Budapest'a, 7 Decembre 1882.

Unu privitoriu.

Repausatulu lasase pre candu incepuse a'si presinti destinulu, cu limba de mórte, ca remasitiile sale pamentesci se fia astrucate aici in Sibiiu si nu airea, era la momentu se cuvente ceva redactorulu acestui diariu. Vointi'a i s'a implinitu.

Merita a se insemna, ca tata-seu preotulu fusese junghiatu in drumu, in érn'a anului 1857 de cãtra unu sceleratu romanu din comun'a Rusciori, candu apoi mama-sa remase veduva cu 6 prunci, dintre cari celu mai mare era de 16 ani. Si totasi Augustu nu se lasa

de scõla, era mama-sa se incerca se dea si pe ceilalti prunci successive la scõla. Faca'si lectorii daca potu, idea despre sórtea unei veduve preotese cu 6 prunci.

— (Injunghiare). In Bucuresci, unu italianu a injunghiatu in 26 Nov. cu cutitulu pe doi unguri cu cari chefuisse la otelulu Beraru din campulu lui Russet. („Resb.“)

— Editiunea II din memorialulu celoru 153 delegati, amplificata cu actele conferentiei si cu o recapitulare a criticeloru pressei straine, va fi gat'a cãtu mai iute si se va trimite la toti domnii cãti se voru aboná.

Se cauta unu june romanu agronomu absolutu, pentru timpulu dela 1 Ianuariu 1883. A se adressá la Nicolau Sándor in Ord'a de josu, post'a Alba-Jul'i'a (Gy.-Fehérvár). (132) 2—3

Scrisuri fonciare de 6%⁰ ale institutului de creditu si de economii „Albina“ in Sibiiu.

Aceste scrisuri fonciare notate la bursa din Budapest'a aducu 6% interese si oferu siguranti'a cea mai mare, fiindu coperite:

1. Prin hipoteca intreitá, care intrece siguranti'a pupilara usitata si care in partea ei cea mai mare stá din mosii (realitati de campu.) Conformu legei, aceste hipotece servescu exclusivu pentru asigurarea detentoriloru (posesoriloru) de scrisuri fonciarie, ceea ce se face evidentu in cartea funduara la fiacare intabulare.

2. Prin unu fondu de garantia prescisu prin lege de 200,000 fl. elocatu in efecte publice sigure.

3. Prin tota cealalta avere a institutului.

Cuponii de interese se platescu fara de nici o subtragere la semestru, in 1 Aprile si 1 Octob. a fiacarui anu la cass'a institutului in Sibiiu, la filial'a institutului in Brasiovu si la „Banc'a Comerciala Ungara“ in Budapest'a. In tote aceste locuri se dau si imprumuturi pe scrisurile fonciare ale institutului pâna la 90% a valórei loru de cursu, cu 7% interese la anu. Scrisurile fonciare se rescumpera in intrég'a loru valóre nominala celu multu in 20 ani prin tragere la sorti, in totu anulu in lun'a Septembrie. Ele se afa de vendiare in cursulu dilei si la

J. P. Kabdebo,
bancaru in Sibiiu.

(130) 3—4

Citindu se te miri!

Spre a preveni din capulu locului ori-ce neincredere, eu me obligu in publicu, ca se iau inapoi tote in pretiulu ce am ficsatu, daca vedindu-le nu voru placea si mi se voru remitte îndata.

O fabrica anglo-britanica de obiecte de argintu a reusitu in fine, ca se invente unu metalu ce sémena cu argintulu si suna prea frumosu, si nici-odata nu se innegresce. Trimitiendu-se inainte sum'a de 7 fl. 60 cri, sau o parte din aceea, era restulu prin rambursa la primirea marfei, va avea pe acelu pretiu:

6 cutite si 6 furculitii, 6 linguri de mancatu, 6 lingurite de cafea, 1 lingura de scosu supa, 1 lingura de lapte, 2 fesnice, 6 pachara pentru óua, 1 tava (tãtia) frumoasa din bronzu auriu, 1 pachetu pulbere de curatitu.

Din obiectele susu numite se vendu si separatu, la care câte voiesca si cerendu-se, se arata pretiurile din urma. Aparatele mele de mancare trebuie se aiba sunetulu argintulu, nu alu plumbulu, ceea ce se póte cunósce comparandu marfa mea cu ale altora.

Orológe regulate.

Remontoir-cilindru de argintu sau remontoir-savonet câte 13 fl.; orológu cilindru cu sticla lata fl. 9.

Lantiuri de orológe din auru-talmi, cu cárlige prea frumoase, care nu se potu distinge de auru curatu, piese de lucsu, care nu se innegrescu nici-odata, câte 2 fl.

Clopotiele de masa câte 1 fl. 50, din bronzu auriu, ornamentu frumosu pentru ori-ce masa, á 6 fl.

Orológe cu lustru, in rame rotunde totuodata cu destepatoriu, impregiuru cu bronzu auriu, 3 fl. 50 cri.

Orológe americane cu destepatoriu, á 6 fl.

Orológe cu figure comice á 2 fl. 50 cri.

Ori-ce obiecte din acestea se repara gratis, platindu-se numai tax'a transportulu (porto).

(131) 3—4

Adolf Loevit.

Comerciu de importu si exportu.

Vien'a, II. Nr. 20 Kaiser Josefstrasse Nr. 20.

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.